

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

AYHAN IŞIK – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 33102/04)

KARAR

STRAZBURG

30 Mart 2010

İşbu karar AIHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 33102/04 no'lu davanın nedeni, Ayhan Işık adlı Türk vatandaşının ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM") 15 Temmuz 2004 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından H. Çekiç tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1978 doğumludur ve Tekirdağ'da ikamet etmektedir.

Başvuran, 27 Ocak 1999 tarihinde, PKK terör örgütü üyesi olduğu şüphesiyle İstanbul'da yakalanarak gözaltına alınmıştır. Yakalandığı sırada başvuranın üzerinde sahte nüfus cüzdanı bulunmuştur. Başvuran, avukatı yardımı almaksızın polise verdiği ifadesinde, aleyhindeki suçlamaları kabul etmiştir.

Başvuran, 3 Şubat 1999 tarihinde, önce Cumhuriyet Savcısı daha sonra İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi sorgu hakimi huzuruna çıkartılmıştır. Sorgu hakimi, başvuranın yargılama öncesi tutukluluğuna hükmetmiştir. Başvuran, avukatı yardımı almaksızın Cumhuriyet Savcısı ve hakim önünde verdiği ifadelerinde, yasadışı bir örgütün eylemlerinde yer aldığını inkar etmiştir.

11 Şubat 1999 tarihinde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, başvuran ile diğer dokuz kişi hakkında iddianame hazırlamıştır. Başvuran, eski Ceza Kanunu'nun 168/2 maddesi uyarınca yasadışı bir örgüte üye olmakla itham edilmiştir.

18 Haziran 1999 tarihinde Anayasa'da yapılan değişiklikle birlikte, Devlet Güvenlik Mahkemeleri bünyesindeki askeri yargıçlar sivil yargıçlarla değiştirilmiştir.

21 Aralık 2000 tarihinde, Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair 4616 No.lu Kanun yürürlüğe girmiştir. 18 Temmuz 2001 tarihinde, Anayasa Mahkemesi söz konusu kanunun 1/4 maddesini iptal etmiştir.

30 Nisan 1999-14 Mayıs 2003 tarihleri arasında yapılan yirmi duruşmadan altısı başvuranın veya diğer sanıkların talebi üzerine ertelenmiştir. İki duruşma da Cumhuriyet Savcısı'nın talebi üzerine reddedilmiştir. Yargılama sırasında yedi tanık dinlenmiştir.

Mahkeme, 15 Mayıs 2002-24 Temmuz 2002 tarihleri arasında, 4616 No.lu Kanun'un iptal edilen 1/4 maddesinin yerine geçecek kanun maddesinin yürürlüğe konmasını beklemiştir.

14 Mayıs 2003 tarihinde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranı itham edildiği suçtan mahkum etmiş ve on iki yıl on ay hapis cezasına çarptırmıştır.

Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Yargıtay'a sunulan yazılı görüş 31 Ekim 2003 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir.

Yargıtay, 9 Aralık 2003 tarihinde, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

28 Nisan 2004 tarihinde, cezasının infazına ilişkin müddetname başvurana tebliğ edilmiştir.

30 Haziran 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 16 Haziran 2004 tarihli ve 5190 No.lu Kanun ile devlet güvenlik mahkemeleri kaldırılmıştır. Başvuran ile diğer sanıklar hakkında açılan dava İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Başvuran, 21 Ekim 2004 tarihinde serbest bırakılmıştır.

1 Haziran 2005 tarihinde 5237 No.lu Yeni Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girmiştir.

14 Haziran 2005 tarihinde, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın mahkumiyetini yeni TCK hükümleri bağlamında yeniden incelemiş ve başvuranın hapis cezasını altı yıl üç aya düşürmüştür.

14 Ağustos 2005 tarihinde karar kesinleşmiş ve herhangi bir temyiz başvurusunda bulunulmamıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

A. Yargılamanın uzun sürdüğü yönündeki şikayete ilişkin olarak

Başvuran, yargılama süresinin "makul süre" şartına uymadığı ve AİHS bağlamında yapmış olduğu şikayetlere ilişkin etkili bir iç hukuk yolu bulunmadığı konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetlerini AİHS'nin 6/1 ve 13. maddelerine dayandırmıştır.

Hükümet, başvuranın şikayetlerinin esasını yerel mahkemeler önünde dile getirmemesi nedeniyle iç hukuk yollarını tüketmediğini iddia etmiştir.

AİHM, AİHS'nin 6/1 ve 13. maddeleri uyarınca yapılan şikayetlerin aşağıda belirtilen nedenlerle açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle başvuranın AİHS'nin 35. maddesinde öngörülen şartları yerine getirip getirmediğinin incelenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

AİHM, göz önünde bulundurulması gereken sürenin, başvuranın yakalandığı 27 Ocak 1999 tarihinde başlayıp Yargıtay'ın İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararını onadığı 9 Aralık 2003 tarihinde sona erdiğini gözlemlemektedir. Dolayısıyla, göz önünde bulundurulması gereken süre, iki aşamalı yargıda yaklaşık dört yıl on aydır.

AİHM, davanın, yasadışı bir örgüt adına yaptıkları eylemlerden dolayı itham edilen on kişiyi kapsamaması nedeniyle karmaşık olduğu kanaatindedir. AİHM, başvuranın tutumunun yargılamanın uzamasına neden olmadığını gözlemlemektedir. Adli makamların tutumu ile ilgili olarak, AİHM, davanın iki aşamalı yargı sürecinden geçtiğini kaydeder. Yargılama

boyunca yirmi duruşma yapılmış ve yedi tanık dinlenmiştir. AİHM, 15 Mayıs-24 Temmuz 2002 tarihleri arasında, mahkemenin 4616 No.lu Kanun'un iptal edilen 1/4 maddesinin yerine geçecek olan kanun maddesinin yürürlüğe girmesini beklediğini kaydeder. AİHM, yargılama sırasında bu tür gecikmelerin en aza indirgenmesi gerektiği kanaatindedir. Bununla birlikte, AİHM, yargılamanın tamamının çok uzun sürmemesi durumunda, bu tür gecikmelerin müsamaha edilebileceğini hatırlatır (*Çaplık / Türkiye*, no. 57019/00; *Özsoy / Türkiye*, no. 58397/00; *Aydoğan ve Diğerleri / Türkiye*, no. 41967/02; *Karabulut / Türkiye*, no. 56015/00; *Fehmi Koç / Türkiye*, no. 71354/01).

AİHM, yukarıda anlatılanlar ışığında, toplamda dört yıl on ay süren yargılamanın AİHS'nin 6/1 maddesinde öngörülen makul süre şartına aykırı olmadığı sonucuna varmıştır. Bu nedenle, AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları uyarınca başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmesi gerektiğine karar verir.

Yukarıda kaydedilen sonucu göz önüne alan AİHM, başvuranın AİHS'nin 6/1 maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edilmediği gerekçesiyle, AİHS'nin 13. maddesi bağlamında etkili bir iç hukuk yolunun bulunmadığı iddiasının dayanaktan yoksun olduğu kanaatindedir. Sonuç olarak, AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları uyarınca dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle başvurunun bu kısmının reddedilmesi gerektiğine karar verir.

B. Avukat yardımı sağlanmadığı yönündeki şikayete ilişkin olarak

Başvuran, gözü altında tutulduğu sırada ve daha sonra kendisini sorgulayan Cumhuriyet Savcısı ve hakim önünde avukat yardımından faydalandırılmadığı konusunda şikayetçi olmuştur.

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını kaydeder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

Başvuranın yargılamanın sonraki aşamalarında avukat yardımından faydalandığını göz önüne alan Hükümet, ceza kovuşturmasının ilk aşamalarında avukat yardımı sağlanmamasının başvuranın savunma hakkını etkilemediğini iddia etmiştir.

AİHM, aynı şikayeti *Salduz / Türkiye* davasında incelediğini ve AİHS'nin 6/1 maddesi ile bağlantılı olarak 6/3 (c) maddesinin ihlalini tespit ettiğini gözlemlemektedir. AİHM, adı geçen kararda, avukata erişim hakkına getirilen kısıtlamanın sistematik olduğunu ve yaşı kaç olursa olsun söz konusu zamanda Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yetki alanına giren bir suçla ilgili olarak gözü altına alınan herkese uygulandığını belirtmiştir.

AİHM, söz konusu davayı incelemiş ve bu davada adı geçen *Salduz* kararında yapmış olduğu tespitlerden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir özel koşul bulunmadığı sonucuna varmıştır.

Dolayısıyla, söz konusu davada, AİHS'nin 6/1 maddesi ile bağlantılı olarak 6/3(c) maddesi ihlal edilmiştir.

C. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın yazılı görüşünün başvurana tebliğ edilmediği yönündeki şikayete ilişkin olarak

Başvuran, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın yazılı görüşünün kendisine tebliğ edilmediğini, bu nedenle de karşıt sav ortaya koyma imkanından mahrum bırakıldığı konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetini AİHS'nin 6/1 maddesi ile 6/3(b) maddesine dayandırmıştır.

Hükümet, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın yazılı görüşünün 31 Ekim 2003 tarihinde başvurana tebliğ edilmiş olması nedeniyle, başvuranın bu tür bir ihlalin mağduru olduğunun düşünülmemeyeceğini ileri sürmüştür. Hükümet, bu iddiasını desteklemek üzere başvurana gönderilen tebliğ belgesini sunmuştur.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın yazılı görüşünün 31 Ekim 2003 tarihinde başvurana tebliğ edildiğini gösteren belgeyi göz önünde bulunduran AİHM, başvuranın karşıt sav ortaya koyma imkanından mahrum bırakıldığı iddiasını desteklemediği sonucuna varır. Bu nedenle, AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları uyarınca bu şikayetin açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmesi gerektiğine karar verir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, maddi tazminat olarak 10,000 Euro, manevi tazminat olarak 10,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmiştir.

Tespit edilen ihlalle talep edilen maddi tazminat arasında herhangi bir illiyet bağı bulunmadığını kaydeden AİHM, söz konusu talebin reddedilmesine karar verir. Bununla birlikte, AİHM, hakkaniyete uygun olarak, başvurana 1,800 Euro manevi tazminat ödenmesine karar verir.

AİHM, ayrıca, en uygun telafi yolunun, talep etmesi halinde başvuranın AİHS'nin 6/1 maddesinin gereklerine uygun olarak yeniden yargılanması olacağı kanaatindedir (*Salduz*).

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, AİHM önündeki yargılama masraf ve giderleri için 500 Euro, avukatlık ücreti için 6,000 Euro talep etmiştir.

Hükümeti bu taleplere itiraz etmiştir.

AİHM'nin içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM, söz konusu davada, başvuranın taleplerini desteklemek üzere herhangi bir belge sunmadığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla, AİHM, bu başlık altında herhangi bir ödeme yapılmamasına karar verir (*Karataş ve Yıldız ve Diğerleri / Türkiye*, no. 4889/05).

C. Gecikme faizi

AIHM, gecikme faizinin, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AIHM OYBİRLİĞİ İLE

1. Ceza yargılamasının ilk aşamasında avukat yardımı sağlanmadığı yönündeki şikayetin kabuledilebilir, başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilemez olduğuna*;
2. AIHS'nin 6/1 maddesi ile bağlantılı olarak 6/3(c) maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. (a) AIHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından, başvurana, manevi tazminat olarak 1,800 Euro (bin sekiz yüz Euro) *ödenmesine*;
(b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 30 Mart 2010 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.